

Commissie Hoger Onderwijs

Rapport in het kader van het
kwaliteitstoezicht van de
HBO5-opleidingen

Hoger Beroepsonderwijs
Verpleegkunde Aleydis

35766

Rapport in het kader van het kwaliteitstoezicht van de hbo5-opleidingen
door de Commissie Hoger Onderwijs
35766 Hoger Beroepsonderwijs Verpleegkunde Aleydis

1. Conclusie

Onderwerpen	Oordeel
De onderwijsinhoud	Goed
Het onderwijsproces	Voldoende
De uitkomst van het onderwijs	Voldoende
Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

De Commissie Hoger Onderwijs heeft bij haar beoordeling niet in overweging genomen of de opleidingen HBO5-Verpleegkunde conform de Europese Richtlijn betreffende de erkenning van beroepskwalificaties zijn ingericht. Deze problematiek zal worden onderzocht in een afzonderlijk, gezamenlijk rapport.

2. Bevindingen

Algemeen

Het ZER is heel goed gestructureerd en van veel informatie voorzien. Hoewel het op basis van dit document mogelijk is een voldoende inzicht te krijgen in de mate waarin deze instelling tegemoet komt aan de vooropgestelde criteria, is toch nog groei mogelijk inzake o.m. personeelsbeleid, opvolging van de afgestudeerden, enz. De samenwerking met Vives is op veel domeinen aan de gang en kan ongetwijfeld bijdragen tot een verdere kwaliteitsontwikkeling.

De onderwijsinhoud

Het is goed dat de opleiding de kennis, vaardigheden en competenties op het niveau 5 definieert en dit expliciet zo wil houden in de toekomst (vb. p. 17, 21).

HBO Verpleegkunde Aleydis heeft uiteraard de modulaire structuur ingevoerd en stelt expliciet dat ze – hoewel ze een aantal opties voorziet – toch een generalistische opleiding beoogt. Het is goed dat HBO Verpleegkunde Aleydis die lijn in de toekomst verder aanhoudt. Bij de uitbouw van het programma valt het echter op dat voor het klinisch onderwijs HBO Verpleegkunde Aleydis de student verplicht tot drie vastgelegde domeinen, maar de keuze

laat voor twee andere domeinen. Er wordt gemotiveerd waarom het domein pediatrie niet verplicht wordt. Jaarlijks kiezen 15 à 20 % van de studenten in module 5 voor de optie geestelijke gezondheidszorg. De helft van deze studenten maakt geen kennis met de thuiszorg. Het kan nuttig zijn ook voor deze studenten een verplichte stage thuiszorg te voorzien voor het geval zij hun werkoriëntering wensen te (her)oriënteren van geestelijke gezondheidszorg naar thuiszorg. HBO Verpleegkunde Aleydis voorziet stages op een afdeling pediatrie en koppelt hier voor alle studenten een parallelle component aan in het theoretisch onderwijs (p. 11 en 13).

De groeipaden in de opleiding zijn goed uitgetekend. De vernieuwingen qua onderwijsinhoud zijn degelijk gemotiveerd: de opleiding houdt duidelijk de vinger aan de pols en is actief in de diverse gremia die zich daarmee inlaten.

Het programma houdt rekening met twee profielen van instroom: generatiestudenten en niet-generatiestudenten. Dit impliceert voor de instelling dat men ermee rekening houdt dat het over kwetsbare studenten (in meerdere opzichten) gaat. Het is belangrijk dat HBO Verpleegkunde Aleydis zich van deze problematiek bewust is en zich geëngageerd heeft om dit mee te nemen tijdens het onderwijs en op het vlak van ondersteuning en begeleiding.

De onderwijsaanpak vertrekt van het concept van evidence-based werken. De instelling werkt in dit verband samen met Vives-Hogeschool om via een gezamenlijk project de afstemming van onderwijsinhoud op evidence-based practice te bewaken.

De relevantie van de te bereiken kwalificaties wordt in een HBO5-opleiding in niet geringe mate gewaarborgd door de betrokkenheid van de beroepssector bij de programma-structurering. In het ZER wordt in dit verband gewezen op het belang van de EPB-werkgroep waarin experts een zinvolle inbreng krijgen.

Er wordt zorg besteed aan volgehouden professionalisering van het personeel. Zo verwijst men bv. naar de bijscholing NVKVV-opleiding m.b.t. evidence-based werken en het belang van (en initiatieven met betrekking tot) het schooleigen vormingsplan.

Conclusie: Op grond van de aangeleverde informatie mag ervan uitgegaan worden dat de onderwijsinhoud beantwoordt aan wat voorop gesteld moet worden voor deze opleiding. Een klein aantal studenten uit de optie geestelijke gezondheidszorg maakt geen kennis met het domein thuiszorg. De Commissie beveelt HBO Verpleegkunde Aleydis aan deze keuze te heroverwegen.

Het onderwijsproces

De achterliggende visie met betrekking tot het onderwijsproces en de optie voor kleine klasgroepen stimuleren een gedifferentieerd leerproces. Tegelijk beklemtoont HBO Verpleegkunde Aleydis de verantwoordelijkheid van de leerkracht met betrekking tot de leermiddelen (prioritair zelf ontwikkeld, secundair extern). HBO Verpleegkunde Aleydis maakt duidelijke keuzes voor een onderwijsproces dat sterk praktijkgericht is (vaardigheidsonderwijs; skillslabs, simulatieonderwijs, projectweek en stage). Het valt op dat bij de opbouw van de stage geen rekening wordt gehouden met thuiszorg (cf. opmerking met betrekking tot de onderwijsinhoud).

Het ZER verwijst naar diverse initiatieven waardoor ingespeeld wordt op de diversiteit van de instroom. Naast de klassieke toelatingsprocedure, getuigt het uitwerken van een zorgfiche, het gebruik van de Lemotest en de inspanningen om een gedifferentieerd

opleidingstraject uit te werken op een grote zorg om alle studenten optimaal kansen te bieden tijdens het onderwijsproces.

Het ZER beschrijft op een veeleer algemeen-theoretische wijze het begeleidingsproces. Zo stelt men dat men niet met prefab-handelingsplannen werkt, legt men de klemtoon op de directe relatie docent-student, heeft men een theoretisch-sterke indeling van zorgfasen. Een concreet voorbeeld: voor OPA zijn de minimale vier uur per week voorzien, maar er is geen reflectie over de vraag of dit niet een eventuele onderschatting is. Uitzondering hierop zijn de voorbeelden met betrekking tot het geïntegreerd beleid. Het ZER bevat in bijlage voorbeelden van de concrete toepassing van de algemene principes. De voorbeelden die verwijzen naar de werking van de klassenraad, van het leerlingenvolgsysteem bevatten nuttige informatie om enigszins inzicht te krijgen in de effectiviteit van de begeleiding. Een globale sluitende beoordeling is op basis hiervan evenwel moeilijk te formuleren.

De begeleiding van de studenten bij de instroom en tijdens de opleiding zit goed in elkaar. Het toetsbeleid is veeleer “klassiek” uitgewerkt: het delibereren en compenseren staat wat haaks op het competentiegericht leren. De procedures en criteria zijn helder. Met betrekking tot het klinisch onderwijs is niet duidelijk of en in welke mate vanuit de stagegever zelf een inbreng in de evaluatie mogelijk is. De opleiding beschikt reeds over een functionerende toetscommissie. Het is aan te bevelen dat deze een ruim opgevat toetsbeleid ontwikkelt.

De cijfers met betrekking tot output geven de indruk eerder laag te zijn. HBO Verpleegkunde Aleydis is goed geïnformeerd over de doorstroom en het rendement van de studenten, gerelateerd aan de gevolgde vooropleiding (met interessante conclusies op p. 36). De uitbouw van de studentenbegeleiding doorheen de jaren kan als een antwoord op deze conclusies worden beschouwd.

Het ZER erkent enig falen met betrekking tot de relatie (en inbreng) van de stagegevers (zie ook hoger de opmerking met betrekking tot het toetsbeleid van het klinisch onderwijs). Er is op dit vlak nog een weg af te leggen, maar het is positief dat men zich hiervan bewust is.

De internationalisering zit momenteel op een dood punt. Eén van de redenen is dat de VDAB geen buitenlandse stages toelaat. Hoewel dit maar voor een deel van de studenten relevant is, is het aan te bevelen dat de VDAB ertoe wordt aangezet deze regel te herzien.

De kritische reflectie bij dit hoofdstuk beperkt zich tot (terechte) beschouwingen over werkplekieren, maar biedt geen elementen over de andere onderdelen van het onderwijsproces.

De uitkomst van het onderwijs

Het ZER is met betrekking tot dit onderwerp erg beperkt. De voornaamste verwijzingen betreffen cijfers over slaagpercentages en vergelijkingen met gelijkaardige VDAB-trajecten. Eén vierde van de studenten komt naar HBO Verpleegkunde Aleydis via de VDAB. Het verdient aanbeveling deze cijfers op Vlaams niveau te bekijken en de oorzaak van de verschillen te achterhalen.

De lezer van het ZER blijft evenwel op zijn honger zitten met betrekking tot de maatschappelijke relevantie van de bereikte kwalificaties en over de tewerkstellingskansen van de afgestudeerden. Het is toch bevreemdend dat een school die verwijst naar een sterke samenwerking met Hogeschool VIVES geen gegevens kan aanreiken over de doorstroming naar vervolgoopleidingen. Een verklaring hiervoor kan gevonden worden in het feit dat, aangezien HBO Verpleegkunde Aleydis pas in 2011 startte met het systematisch

bijhouden in een eigen database van het traject van haar afgestudeerden, de school in 2015-2016 nog niet beschikte over een volledig beeld om uitspraken te kunnen doen met betrekking tot de doorstroming naar vervolgopleidingen. Er is op dit punt duidelijk nog werk aan de winkel: bij de relevantie van de opleiding (p. 7) wordt eerst de opleidingsgerichtheid (verder studeren) vermeld, terwijl de grote meerderheid van de afgestudeerden meteen naar de arbeidsmarkt gaat. Precies omdat de meeste alumni de opleiding als een finaliteit aanzien, is het wenselijk dat HBO Verpleegkunde Aleydis nog eens goed reflecteert over het integreren van een voorafname op de bacheloropleiding verpleegkunde. Hoe dan ook zou dan wat van de huidige ‘inhoud’ moeten worden verlaten: de school moet winst en verlies van een dergelijke operatie vooraf goed overwegen.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

De informatie met betrekking tot de personeelsleden levert een vrij klassiek beeld op: sterke aanwezigheid van vrouwelijke leerkrachten, een evenwichtige leeftijdsverdeling, de kwalificaties beantwoorden aan wat verwacht mag worden. Eerder opvallend is het relatief groot aantal voltijdse leerkrachten. Omwille van de vereisten van (bed-side) stagebegeleiding en van een pedagogisch diploma heeft het aantrekken van masters verpleegkunde weinig duurzaam resultaat.

De beschikbare middelen en het goed gekwalificeerd personeel laten HBO Verpleegkunde Aleydis toe met kleine groepen te werken, wat voor deze leerlingenpopulatie positief is.

Met betrekking tot professionalisering blijft het ZER veeleer op de vlakte. Aan de pluszijde kan melding gemaakt worden van de zorg die besteed wordt aan de begeleiding van nieuwe medewerkers en aan het werken met coördinatoren en coaches. Uit de voorbeelden die als bijlage worden gegeven met betrekking tot de projectweken blijkt een sterke praktijkgerichte benadering: leerkrachten blijven voldoende vertrouwd met het reële beroepenveld. Het ZER verwijst daarnaast ook naar het vormingsplan, dat jaarlijks volgens vooraf bepaalde criteria en in overleg met de schooleigen overlegorganen wordt opgemaakt en geëvalueerd.

De beschreven infrastructuur lijkt te voldoen. De planning van de infrastructuurwerken gebeurt op basis van het masterplan van de scholengemeenschap. Het aanwezig e-platform (voor meervoudig gebruik) getuigt van een eigentijdse organisatie- en onderwijsaanpak.

Op het vlak van KWZ opteert HBO Verpleegkunde Aleydis resoluut voor een geïntegreerde benadering. Ze maakt zich sterk dat haar organisatie-model waarborgen biedt op een volwaardig ingebedde kwaliteitszorg. De vrij genuanceerde weergave van de (opvolging van de) SWOT-analyse lijkt die stelling te bevestigen. Er is heel wat te zeggen voor die benadering, maar die houdt toch wat het risico in dat niemand zich echt verantwoordelijk voelt.

Wellicht kan voor de toekomst toch verder nagedacht worden over het opbouwen van een ondersteunend datawarehouse, bij voorkeur in samenwerking met de hogeschool of met andere gelijkaardige “verpleegkunde-scholen”.

HBO Verpleegkunde Aleydis kan diverse initiatieven voorleggen op het vlak van kwaliteitszorg, waar telkens acties aan gekoppeld zijn. Positief is dat er concrete acties zijn geformuleerd en uitgevoerd op basis van een (redelijk) recente bevraging. Merkwaardig (p. 54) is de bewering dat de implementatie van de DLR meer uitsluitel zal geven over de studielast. Het verdient aanbeveling dat de opleiding, eens er duidelijkheid is over het wettelijk kader (cf. Europese Richtlijn) een efficiënt systeem van studietijdmeting invoert. Ze

staat immers voor een aantal aanpassingen en hervormingen en het is goed dat dit hand in hand gaat met een transparante en niet overladen studietijdmeting.

Met betrekking tot de inbreng van de studenten in de het kwaliteitszorgproces heeft HBO Verpleegkunde Aleydis nog een hele weg af te leggen. Het is absoluut nodig om studenten bij de uitwerking van het toetsbeleid en de werking van toetscommissie te betrekken.

De studenten spelen een cruciale rol in de evaluatie van het onderwijsproces, de evaluatie van het personeel inbegrepen. De weerstand van de staf daartegen moet snel worden aangepakt door de precieze plaats van dit deel van de evaluatie voor iedereen en in samenspraak duidelijk te maken. De evaluatie door de student is een onderdeel van een groter geheel en overal waar het is ingevoerd, werkt het tot tevredenheid. Studenten gedragen zich immers erg verantwoordelijk en vol begrip wanneer het over de kwaliteit van hun eigen opleiding gaat.

3. Aanbevelingen

De onderwijsinhoud

Het verdient aanbeveling dat HBO Verpleegkunde Aleydis opnieuw reflecteert over de problematiek van de keuzes van de 'domeinen', zowel op zich als in hun relatie tot de stages en de tewerkstelling, en deze beter op elkaar afstemt.

Het onderwijsproces

Het verdient aanbeveling dat HBO Verpleegkunde Aleydis het begeleidingsproces verder expliciteert en voor de studenten en de staf duidelijker maakt wat in de praktijk dient te gebeuren.

Het verdient aanbeveling dat HBO Verpleegkunde Aleydis een ruimer opgevat toetsbeleid ontwikkelt dat onder andere voorziet in een ruimere taak voor de toetscommissie, in een meer competentiegericht toetsen en in een duidelijkere omschrijving van de rol van de stagebegeleider in het toetsproces.

Het verdient aanbeveling dat HBO Verpleegkunde Aleydis, op basis van de informatie die nu al voorhanden is, verder werkt aan verbeteracties (waarvan sommige al tot resultaten hebben geleid).

De uitkomst van het onderwijs

Het verdient sterke aanbeveling dat HBO Verpleegkunde Aleydis de problematiek van de gedifferentieerde instroom (via VDAB of niet) en de uitstroom (arbeidsmarkt, vervolgopleiding en de daarbij overwogen aanpassingen aan het programma) van haar studenten grondig aanpakt.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Het verdient aanbeveling dat HBO Verpleegkunde Aleydis expliciteert hoe haar initiatieven in verband met vorming (onder andere het vormingsplan) tot stand komen (verantwoordelijken, criteria bij de keuzes, ...) en in welke mate deze plannen in realiteit zijn omgezet.

Het verdient aanbeveling dat HBO Verpleegkunde Aleydis een efficiënt systeem van studietijdmeting invoert (hoewel de opleiding decretaal niet in studiepunten maar in lestijden is vastgelegd).

Het verdient aanbeveling dat HBO Verpleegkunde Aleydis op een systematische wijze de studenten in het proces van kwaliteitszorg betreft (ontwikkeling toetsbeleid, werking toetscommissie, evaluatie van het onderwijsproces, evaluatie van het personeel en het wegwerken van de weerstand daarover bij de staf.

Slot

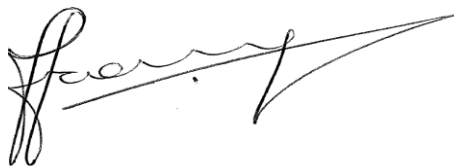
Het ZER laat toe een vrij evenwichtig oordeel over de school en over de kwaliteit van de opleiding uit te spreken. In grote mate kan verondersteld worden dat het niveau voldoet, soms zelfs enigszins het verwachte opleidingsniveau overstijgt. Voor sommige facetten kunnen erg goede voorbeelden van aanpak en visie getoond worden. Dat geldt zeker op het vlak van facetten m.b.t. onderwijsvisie, gerichtheid op de diversiteit van instroom, begeleiding. Op sommige punten is de informatie in het ZER wat te beperkt of te algemeen.

Het besluit van het ZER is teveel een samenvatting van de voorgaande tekst: de aan te pakken verbeterpunten hadden er beter in aan bod mogen komen.

Het ontwerp van rapport werd aan de instelling bezorgd voor eventuele opmerkingen en/of bezwaren van technische aard. De instelling heeft per e-mail gereageerd, wat heeft geleid tot enkele aanpassingen in het definitief vastgestelde rapport.

Brussel, 25 november 2016

Voor de Commissie Hoger Onderwijs

Luc François

Voorzitter Commissie Hoger Onderwijs